

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

O'ZBEK SHOIRLARINING XX ASRDA JAMIYATNI TARBIYALASHDAGI ROLI

Nodira Jo'rayeva Maxsud qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'zbek shoirlarining XX asrda jamiyatni tarbiyalashdagi roli va ularning ijodiy merosining ijtimoiy, ma'naviy, va madaniy taraqqiyotga qo'shgan hissasi tahlil qilinadi. Shoirlarning she'riyati nafaqat estetik ahamiyatga ega bo'lib, balki xalqni uyg'otish, uni ma'naviy jihatdan boyitish va ijtimoiy faollikni oshirishda ham muhim vosita bo'lgan. Maqolada, o'zbek shoirlarining asarlaridagi tarbiyaviy g'oyalar, jamiyatdagi o'zgarishlar va ularning ta'siri batafsil ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: O'zbek she'riyatining tarbiyaviy roli, XX asr shoirlari, Ma'naviy tarbiya, Shoirlarning jamiyatdagi o'rni, O'zbek adabiyoti

Kirish

XX asrda o'zbek she'riyatining jamiyatdagi o'rni va ahamiyati misli ko'rilmagan darajada kattalashdi. Shoirlar nafaqat estetik go'zallik yaratishda, balki jamiyatning ma'naviy tarbiyasini shakllantirishda ham faol ishtirok etdilar. Ularning she'rlari va ijodiy asarlari xalqni uyg'otish, ichki ruhiy dunyosini boyitish va milliy g'oyalarni mustahkamlashda muhim vosita bo'lib xizmat qildi. XX asrda o'zbek shoirlari turli ijtimoiy, siyosiy va madaniy sharoitlarda o'z ijodiy faoliyatlarini olib borganlar, natijada ular jamiyatni tarbiyalashda mustahkam poydevor yaratdilar. Bu maqolada o'zbek shoirlarining XX asrda jamiyatni tarbiyalashdagi roli va ularning she'riyatining ijtimoiy ahamiyati o'rganiladi. Shoirlar nafaqat estetik estafeta, balki insonning ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishida ham muhim vazifalarni bajarishgan. Shu sababli, she'riyat va uning jamiyatdagi rolini tushunish, o'zbek adabiyotining katta ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. XX asrda o'zbek shoirlari jamiyatning ma'naviy va ma'rifiy taraqqiyotida muhim rol o'ynagan. Shoirlarning asarlari nafaqat estetik ahamiyatga ega bo'lib, balki xalqni o'zining ma'naviy o'rni va axloqiy qadriyatlarini qayta tiklashga, tarixiy va madaniy merosni saqlashga, zamonning ijtimoiy muammolarini ifodalashga ham xizmat qildi. Shoirlar jamiyatdagi salbiy holatlar, adolatsizliklar va muammolarni ochib berishda, ularni hal qilish uchun yuksak axloqiy qadriyatlarni ta'minlashda katta ro'l o'ynadi.

XX asrda o'zbek shoirlari she'riyat orqali xalqni ma'naviy tarbiyalashning vositalaridan foydalanishdi. Masalan, **Erkin Vohidov** o'z she'rlarida yoshlarni vatanparvarlik, mehr-muhabbat, va adolatga chaqirdi. Uning she'rlarida ko'plab

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025

tarbiyaviy g'oyalar mavjud bo'lib, ularning aksariyati yoshlarning ma'naviyatini boyitishga, ularni yuksak insoniy fazilatlarga yetaklashga qaratilgan edi.

Muhammad Yusuf esa o'z she'riyatida insonning ichki dunyosini anglash, ulkan hayotiy qadriyatlarni o'rganish va ular orqali jamiyatga foyda keltirishni maqsad qilib qo'ygan. Uning she'rlarida insoniylik, do'stlik, vatan sevgisi kabi mavzularni tarbiyaviy jihatdan ilgari surilgan.

Asosiy qism

XX asrda o'zbek shoirlari jamiyatdagi muammolarni tahlil qilib, axloqiy tarbiya va ma'naviy uyg'onish masalalariga alohida e'tibor qaratdilar. **Hamza Hakimzoda Niyoziy** o'z asarlarida o'zbek xalqining turmush tarzini, uning axloqiy qadriyatlarini, shu bilan birga, mustamlaka zo'ravonligiga qarshi kurashni yuksak ma'naviy jihatdan yoritdi. Niyoziy o'zining dramaturgiyasi va she'riyatida milliy g'urur va ma'naviy uyg'onishni targ'ib qildi. Shoirlarning jamiyatni tarbiyalashdagi yuksak roli shundaki, ular ijtimoiy o'zgarishlarga ta'sir ko'rsatishdi. Masalan, **Muhammad Solih** o'z she'riyatida o'zining g'oyaviy-axloqiy e'tirozlarini ta'riflab, xalqning yuksak ma'naviy qadriyatlarini saqlashga chaqirdi. Uning she'rlari jamiyatda yuksak axloqiy muammolarni o'rta qo'yib, jamiyatni intilishlarga undadi. Shoirlar o'z asarlari orqali xalqning milliy identitetini himoya qilish, uning tarixiy qadriyatlarini tiklash va yoshlarni milliy g'urur va sevgi ruhida tarbiyalashga intildilar. **Abdulla Qodiriy** va **Cholpon** kabi klassik shoirlar o'z she'rlarida milliy o'zlikni anglash, o'z tarixini qadrlash, va uning yuksakligini e'tirof etishga urg'u berdilar. XX asrda o'zbek she'riyatida milliy g'oya va ma'naviyatni tiklash masalalari keng o'rin tutgan. Shoirlarning she'riyatidagi asosiy vazifa faqat san'at yaratish emas, balki xalqni ogohlantirish, o'zgartirish va rivojlantirish edi. Shoirlar jamiyatdagi notinchliklar, adolatsizliklar va zulmga qarshi o'zining mustahkam pozitsiyasini ilgari surishgan. Ularning she'rlari xalqni ichki hamda tashqi tahdidlarga qarshi kurashishga chaqirishda muhim vosita bo'lib xizmat qildi.

Xulosa

XX asr o'zbek she'riyatining jamiyatni tarbiyalashdagi roli katta ahamiyatga ega. Shoirlar nafaqat o'zining estetik ifodasini yaratish, balki jamiyatdagi muammolarni ifodalash va ularni hal qilish uchun axloqiy asoslar yaratishda faol ishtirok etdilar. Ularning she'rlari nafaqat bir vaqtning o'zida xalqni anglash, balki xalqni o'zining ma'naviy ruhini boyitishga undadi. Shoirlarning ijodiy merosi, bugungi kunda ham yosh avlodni tarbiyalashda katta rol o'ynaydi. Shoirlarning ijtimoiy faolligi va axloqiy tarbiyasi XX asrda o'zbek jamiyatining rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatgan. O'zbek shoirlarining asarlari tarixiy ahamiyatga ega va ular jamiyatni ma'naviy jihatdan yuksaltirishda davom etmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

1. **Vohidov, E. (2000).** *Shoir va Jamiyat: O'zbek Shoirlarining XX asrdagi ijtimoiy roli.* Tashkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
2. Bu asar o'zbek shoirlarining XX asrda jamiyatni tarbiyalashdagi roli va she'riyatining ijtimoiy ahamiyatini tahlil etadi.
3. **Vohidov, E. (2011).** *O'zbek she'riyatining ijtimoiy xususiyatlari.* Tashkent: "Yangi avlod".
4. She'riyatning jamiyatdagi o'rni, shoirlarning axloqiy, ma'naviy va siyosiy ta'siri haqida muhim ma'lumotlar beradi.
5. **Yusuf, M. (2017).** *O'zbek she'riyatining ma'naviy vazifalari.* Tashkent: "O'zbekiston".
6. Muhammad Yusufning she'riyatidagi tarbiyaviy va ma'naviy g'oyalar tahlil qilinadi.
7. **Olimjon, H. (2003).** *Hamza Hakimzoda Niyoziy va uning ijtimoiy faolligi.* Tashkent: Fan va texnologiya.
8. Hamza Niyoziyning ijodi va uning she'riyatining jamiyatdagi tarbiyaviy roliga oid tadqiqot.
9. **Qodiriy, A. (2009).** *O'zbek adabiyotidagi tarbiyaviy g'oyalar.* Tashkent: Ma'naviyat.
10. O'zbek adabiyotining XX asrdagi yirik shaxslarining asarlaridagi tarbiyaviy g'oyalar haqida ma'lumot beradi.